

želnozborske volitve zmanjšala, je vendar potrebno, da se vmesti omenjeni dostavek ter se kot zakonu ugajajoč zdaj v vseh volitvenih redih nahaja.

(Dalje prihodnjič.)

Narodno-gospodarske stvari.

Ėnketa o kmetiskih razmerah na Kranjskem.

Dne 17. t. m. ob desetih dopoldne se je sošla Ėnketa v mestni dvorani. Predsedoval ji je deželni glavar grof Thurn, v imenu vlade je bil navzoč deželni predsednik baron Winkler, sošlo se je pa povabljenih izvedencev 45, pozneje pa sta prišla še dva. Zapisnikar je bil deželni poslanec g. Klun.

Gosp. deželni glavar grof Thurn pozdravlja došle izvedence s kratkim nagovorom, v katerem je omenjal sklepe deželnega zbora gledé Ėnkete in izrekel prepričanje, da so se zbrali možjé, ki imajo resno voljo pomagati kmetškemu stanu, ki je najkrepkeja podpora v državi. V nemškem jeziku nadaljevaje omenja podpore, ki so jo razni državni, občinski in farni uradi skazali deželnemu odboru, ter jim je izrekel zahvalo.

Gosp. deželni predsednik baron Winkler je na to v imenu vlade dal zagotovilo, da se bode vlada zanimala za vse, kar se bode razpravljalo o tej zadevi in se na sklepe tudi po mogočnosti ozirala. — Gospod mestni župan Grasselli za njim pozdravi došle izvedence v imenu mesta ljubljanskega in povdarja tesno zvezo med kmetškimi in mestnimi koristmi.

Gosp. deželni glavar potem naznanja, da so se pismeno izgovorili gg. državni poslanec Obreza, okr. glavar Mahkot in deželni poslanec baron Žvegelj. Tudi napové, kateri gg. poročevalci bodo poročali o posameznih točkah, in sicer: O dednem pravu gosp. Svetec, o kmetških domovih in hipotekarnih dolgovih dr. Vošnjak, o povzdigi kmetijstva g. Detela, o domačem obrtu g. Murnik, o ravnanju proti žganje-pivstvu pa g. dr. Samec.

Prvi je poročal dr. Vošnjak o propadu kmetijstva, ki gré vedno rakovo pot, kar je razvidno uže iz tega, da imajo kmetje čedalje manj živine in da se vedno bolj množé dolgovi kmetških posestev. Potrebno je toraj iskati pripomočkov zoper to žalostno prikazen; to je pripravilo državo, da je predložila državnemu zboru postaven načrt o dednem pravu na kmetih. Tudi Ėnketa se ima pečati s tem vprašanjem, razun tega pa bo imela rešiti še drugih važnih reči. Konečno priporoča, da naj gospodje odkritosrčno izreko svoje mnenje.

Gosp. Svetec potem poroča o dednem pravu na kmetih in povdarja, da mu je dotični vladni načrt iz več vzrokov prav po godu. Ta postava obeta poboljšek gledé pristojbin, ki so jih morali plačevati dediči za očetovo in materno dedščino, in ki so dostikrat jako hude. Prestopivši k obravnavi o dotičnem postavnem načrtu omenja, da je jako težavno najti pravo merilo za posestva, za katera naj bi veljala nameravana postava. Najprimernejši se mu zdi čisti katastralni donesek, in sicer naj bi se vštevvala posestva, ki donošajo 25 do 350 gold. čistega dohodka. Prva posestva imela bi nekako vrednost 1000 gold., zadnja pa bi segala nekako do meje, kjer se pričenjajo velika posestva.

Dr. Vošnjak povdarja, da je treba vedeti, koliko je posestev, ki donošajo najmanj 25 gold. čistega dobička. Novejšega takega izkaza deželni odbor ni dobil, pač pa je dobil v roke izkaz finančnega vodja Felsenbrunna iz l. 1866. Takrat je bilo 94.741 davkoplače-

valcev, vendar pa je posestnikov le okoli 54.600, kakor se je pokazalo pri ljudskem številjenji. Ako se sprejme nasvet Svetčev, da se kot najmanjši čisti dohodek za kmetška posestva sprejme 25 gold., potem bi okoli polovice kmetških posestev spadalo pod novo postavo. On toraj podpira nasvet Svetčev. — Gosp. Ogulin priporoča, naj se kolikor mogoče gleda na to, da se posestva ne bodo trgala, kedar je več dedičev, ampak da ostanejo skupaj. Pri glasovanji obveljajo Svetčevi nasveti.

Gledé vprašanja, kaj naj spada k takim kmetijam, nasvetuje g. Svetec: a) kar je v gruntnih bukvah, oziroma v katastru eno truplo; b) lastine, ki jih je dose-danji gospodar gospodarsko združil s svojim posestvom, ali brez katerih to posestvo ne more lahko izhajati; c) pravice, ki so s takimi posestvi združene.

Gosp. Detela priporoča, da naj se besede „ali v katastru“ izpusté in za kmetijstvo smatra posestvo, kar ga je vpisanega v zemljišnih ali gruntnih bukvah. — Dr. Vošnjak izreka željo, da bi se o tej zadevi izrekli tudi kmečki izvedenci. — Dr. Poklukar priporoča nasvete Svetčeve, ker bodo imeli tudi še potem, ko nova postava pride v veljavo, gospodarji pravico, prostovoljno ravnati in razpolagati s svojim posestvom in ga voliti po svoji lastni volji. — Gosp. Svetec pojasnuje pomen katastra v tistih krajih, kjer še ni zemljišnih knjig, in meni, da bi se v njegov predlog le še moglo pristaviti „ali v katastru, kjer ni še novih gruntnih bukev.“ — Gosp. Detela ostane pri svojem predlogu. — Svetec pa omenja, da tudi v gruntnih bukvah ni vse skupaj vpisano. — Dev ugovarja, da je vse vpisano k glavnemu zemljišču in priporoča predlog Detelov, ker kataster ne spričuje nič in je dostikrat celó napačen.

Gosp. Ogulin vpraša, ali bodo tudi nogradi spadali pod to postavo? — Svetec misli, da; ravno tako dr. Poklukar, Ogulin pa ugovarja, da reč ni tako jasna, kakor menita gg. predgovornika, in nasvetuje, da naj se sklep o tej zadevi toliko časa odloži, dokler bode izvedencem mogoče, se o tej reči še nekoliko pogovoriti. Gosp. Svetec zavrača, da današnji sklepi niso zadnji sklepi, ampak le nekaki podatki za deželni zbor. Toraj se tudi pozneje še zmirom lahko spremené ali dopolnijo. Enako se izraža dr. Poklukar, ki g. Ogulinu odgovarja, da morejo še pri tretjem branji svoje nasvete staviti. Gosp. Ogulin je s tem zadovoljen. In ker se g. Detela tudi pridruži razširjenemu nasvetu Svetčevemu, se pri glasovanji sprejmejo vse tri točke po njegovem predlogu; prva se toraj zdaj glasi: a) „Kar je v gruntnih bukvah, oziroma kjer še ni novih gruntnih bukev, v katastru eno truplo.“

(Dalje prihodnjič.)

Poziv.

Binkoštno praznike, v dan 1. junija t. l., slavilo bode slovensko telovadno društvo „Savinjski Sokol“ v naročji prekrasne Dolenje Štajerske, v Mozirji, slavnost blagoslovljenja društvene svoje zastave.

Podpisani odbor usoja si tem potom vabiti najuljudnejše slavna narodna društva, vse odlične narodnjake naše, narod iz ožje naše domovine, kakor tudi bratski nam narod iz slovanskega juga ter mile nam brate na severni strani bivajoče.

Dragi rojaki! Udeležite se navedene slavnosti v mnogobrojnem številu, da skupno z Vami vredno proslavimo slavnostni dan in združeno delamo v prospeh milega nam naroda slovenskega, posebe pa, da si prizadevamo v prostem narodu utrditi pravo narodno za-

Kot splošno vodilo naj velja, da se sme pinja k večjemu do $\frac{3}{5}$ svoje vsebine napolniti. Ako je v pinji preveč smetane, ni le pinjenje težavno, ampak smetana se tudi speni. Združenje toščobnih kroglic se s tem ovira, toplota se poviša, maslena toščoba postaja mehka; konečno se vendar mora del smetane odzvati, ako se hoče do zaželenega vspeha priti.

Z natančnim opazovanjem časa, kojega se rabi za pinjenje, hitrostjo in toploto, pri kateri se je najbolje pinilo, dobé se pravila za vsak slučaj posebej, katerih se je treba redno dobro držati.

Če smo pri pravi toploti v začetku prehitro pinili, zgodi se dostikrat, da se ne pride do zaželenega vspeha: smetana se speni. S povišanjem toplote in počasnim pinjenjem dá se v taci slučajih surovo maslo izdelati, a ono je vendar potem le slabše kakovosti. Bolje je za ta slučaj, ako brez povišanja toplote počasneje neprenehoma naprej pinimo in sem ter tje s posnetim mlekom splaknemo notranje stene pinje, na kojih se držé pene smetane.

(Dalje prihodnjč.)

Kmetijske novice in izkušnje.

Komisijonelo posvetovanje

o zadevi komasacije kmetijskih gruntov in o razdelitvi občinskih pašnikov in gozdov bode v prvi polovici meseca maja v Ljubljani. H tej komisiji, katero sklicé deželna vlada kranjska, so vabljeni zastopniki c. kr. kmetijske družbe, kranjskega gozdarskega društva in deželnega odbora. Pri posvetovanju bode tudi navzoč dotični referent iz c. k. kmetijskega ministerstva.

Drevje presaditi, ko je uže vzelenelo.

To delo dá se izvršiti brez škode presajenemu drevesu, ako se ga z zemljo vred presadi, tako-le: Okolo drevesa, katerega se hoče presaditi, naredí se nekaj dni poprej 10 do 12 centimetrov širok jarek. Jarek naj bode tako globok, da sega tako daleč kot korenine, ter naj se ga napolni večkrat z vodo. Ko je zemlja enkrat dobro premočena, ni več težko drevo iz tal z zemljo vred potegniti.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 14. Kako se zabrani vranam škodo delati na polji? (J. P., župan v D. Z.)

Odgovor. V ta namen se ima razna sredstva. Največkrat se rabijo strašila, katera se na polje postavijo, na pr. iz desk narejene in z apnom namazane strelce, iz cunj in slame izdelana strašila, katerim se podoba človeka dá itd. V začetku se vrane strašijo, a kmalu se privadijo ter še predrzneje postajajo. Večkratno streljanje tudi prepodi vsaj deloma to sitno žival. Otrovanje vran ni priporočevati. Da se turšica pred vranami obrani, najboljšé je sledečo sredstvo: Turšica za seme se pomeša s zgretim katranom (terom) in sicer tako, da je vsako zrno s katranom prevlečeno; potem se presejani pepel primeša, da zrno postane suho ter ga je moč sejati. Tako pripravljene semena se vrane skrbno ogibljejo.

Vprašanje 15. Kako se zabrani mišem pokončevanje želodovega semena? (J. P., župan v D. Z.)

Odgovor. Najboljšé sredstvo je, prostor, kodar je želod sejan, s čreslom potresti. Tudi v jamice, v ka-

tere se pri sejanji želod vtika, se naj deloma s čreslono napolni. To sredstvo se jako lahko porabi ter ob enem še mladim rastlinicam gnoji. Tudi kostanj se na ta način obvarje pred mišemi.

Narodno-gospodarske stvari.

Ėnketa o kmetijskih razmerah na Kranjskem.

(Dalje.)

Gledé vprašanja, katere reči se imajo smatrati za gospodarstvo potrebne, povdarja poročevalec g. Svetec, da je silno težavno to natančno določiti, da bi bilo prav, vsaj naštetí, kar je neobhodno potrebno. On prebere, kaj naj se po njegovih mislih sprejme. Gosp. Ogulin nasvetuje, da naj izvedenci natančno določijo, koliko se za živež potrebuje, pri nogradih tudi kletno posodje. — Gosp. Urbančič predlaga, naj se tretjina vrednosti posestva všteva kot kapital potreben za obdelovanje.

Gosp. Bavdek povdarja, da bi moral za vsak par konj ali volov biti en plug, da so razmere po raznih krajih različne, in da jih morajo le izvedenci razsoditi. — Gosp. Planinec nasvetuje, da naj se ne naštevajo vse reči posebej, ampak da naj izvedenci razsodijo in določijo, „kaj se potrebuje orodja in živine“. Bavdek se strinja s tem. — Dr. Poklukar misli, da bi bilo morda prav, ako bi se na primeru nekatere reči naštele, konečno pa dodal splošen ključ, po katerem bi se imelo razsoditi, koliko in katere reči so vse potrebne za obdelovanje.

Gosp. Pirc povdarja potrebo živine za kmetije in omenja, da pogreša v nasvetu g. poročevalca za gospodarstvo silno potrebne reči, namreč gnoja. Konečno stavi sledeči predlog: „Živine naj ima posestev najmanje toliko, kolikor jo je za umno gospodarstvo v razmeri z velikostjo posestva treba. Orodje naj se pa ne imenuje, ampak določi naj se vrednostna svota orodja, katera se izrazi kot del vrednosti celega posestva. Število živine in vrednost orodja se ima na podlagi skušenj in gospodarske sisteme v dotičnih krajih določiti.“

Gosp. poročevalec povdarja še enkrat težavo in oziraje se na razne predloge svoj nasvet tako-le osnuje: „Najmanjša gruntna potrebščina: 2 vola ali 2 konja (1 konj ali 1 vol), 1 krava, 1 telica, 1 svinjče, klaja do novine, potrebni gnoj, žito za seme in za petero ljudi do novine, drva, hiša, hram, hlev (štala), pod, šupa, kozolec, klet, hišna oprava, 2 postelji, posteljnina, prtenina, 2 voza, 1 plug, 1 brana, potrebna posoda, preša; sploh pa naj izvedenci za vsak kraj določijo to potrebščino.“

Dr. Poklukar še enkrat omenja, da v postavo ne bo šlo sprejemati posameznih (taksativno naštetih) reči, ampak sprejeti le splošno določbo, po kateri bi se prav lahko brez posebnih stroškov v vsaki občini določila dva izvedenca, ki bi imela nalogo razsojevati, kaj je za gospodarstvo potrebno. — Gosp. Svetec nasvetuje, naj se najprej le o tem glasuje, ali se splošno ali pa natančno določi, kaj pripada k gospodarstvu? — Gosp. Detela predlaga, da naj se nasvet Urbančičev sprejme v nasvet Pirčev. Dr. Poklukar pravi, da ni treba predloga izražati natančno od besede, ampak le po obsegu. Pri glasovanju obvelja načelo, da se sprejme samo splošna določba. Gosp. Svetec na to predlaga, da se oziroma na stavljené nasvete sprejmó le te-le splošne določbe: 1. Sploh naj izvedenci določijo za vsak

kraj gruntno potrebščino (fundus instructus). 2. 33 odstotkov vrednosti posestva po katastralni cenitvi mora biti vreden ta „fundus instructus“. 3. Izvedence naj volijo dotični občinski zastopi. Ti nasveti se soglasno sprejmó.

Pri tretjem vprašanji, kako naj se določuje cena take kmetije pri izročitvi, ako se dediči ne morejo med seboj pogoditi, svetuje poročevalec g. Svetec, da naj se ta vrednost določuje po 20kratnem znesku čistega prihodka po katastru.

Gosp. Ogulin nasvetuje samo šestnajstero vrednost, ker tudi gosposka to vrednost jemlje kot podlago pri določevanju pristojbin. — Gosp. Dev priporoča, da naj ogovor med udeleženci vrednost domačije določuje najprvo. — Dr. Poklukar meni, da bi bilo prav to vrednost določevati po zemljiščinem davku, ki naj bi se vzel 72krat; vendar pa se mu dozdeva ugoden nasvet Ogulinov za posestnike, zato se strinja z njim. — Gosp. Robič meni, da bo težko vrednost določevati po čistem dohodku, ampak da bi bila boljša sodnijska cenitev. — Gosp. Svetec se strinja z Ogulinom in dr. Poklukarjem, g. Dev pa še enkrat zagovarja svoj predlog, kateremu pa ugovarja dr. Poklukar. Gosp. Svetec omenja, da njegov svet ne zabranuje dedičem, da bi se ne smeli sami pogoditi med seboj, ampak da je za nje le nekak svet, in da sledi sodnijska cenitev, ako se sami ne porazume. Gosp. Dev se vsled te izjave strinja z g. Svetcem, čigar nasvet se potem soglasno sprejme ter se zdaj glasi: „Sploh naj se vrednost ustanovlja po šestnajsterem znesku čistega prihodka po katastru; dotičniki pa imajo pravico, drugače ustanoviti. Ako se ne morejo pogoditi, pa naj sodnija določi.“

K vprašanji, ali naj bi se pri izročitvi prejemniku na korist odbila še neka svota, nasvetuje g. Svetec, da naj ima prejemnik le v tem slučaju tretjino vrednosti kot prednino (praecipuum), ako se vrednost posestva določi po sodniji. Gosp. Ogulin predlaga, da naj ima prejemnik sploh tretjino vrednosti kot prednino, gosp. Detela pa ugovarja, da bi v tem slučaju drugi dediči dobili premalo, ker je šestnajstera vrednost čistega dohodka po katastru jako majhna vrednost, in za prejemnika prav ugodna, kateremu se toraj ne more pripoznati še drugo darilo. Dr. Poklukar meni, da ênketa nima o tej zadevi določevati, na kar g. Ogulin svoj nasvet umakne in se sprejme nasvet g. Svetca. Potem gosp. predsednik ob eni uri popoldne sklene sejo in prihodnjo sejo napové za popoldne ob polu petih.

Druga seja ênkete o kmetiskih razmerah na Kranjskem

pričela se je 17. t. m. zvečer ob polu petih; predsedoval je zopet g. deželni glavar grof Thurn, v imenu vlade je bil prišel g. deželni predsednik baron Winkler, zapisnikar je bil g. Klun. Dr. Vošnjak je poročal o drugem oddelku programa, o kmetiskih domovih, in sicer o prvem vprašanji: Ali bi se ustanovili kmetiski domovi, to je, kmetije, ki se ne smejo rušiti, in le kot celota prodati. Omenjal je, da po §. 16. predložene postave se kmetije, ki jih deželni zbor zaznamova za nerazrušljive, ne smejo razrušiti. Tako postavo smo uže imeli pod francosko vlado, ko je pa Kranjska prišla zopet pod Avstrijo, se na to postavo niso več ozirali. Zlasti na Notranjskem in Dolenjskem so se kmetije silno razkosale, kar pa ni samo kmetijstvu, ampak tudi občinam samim na veliko škodo. Treba je toraj postaviti nekatere meje, po katerih se mora omejiti razprodaja in razkosevanje zemljišč. Učenjaki, kakor Schäffle in drugi pravijo, da postavodajalstvo ima pravico omejevati prosto razkosovanje zemljišč. Za tem prebere več izrekov veljavnih mož, ki hvalijo take ne-

rušne kmetijske domove celó do pet oralov posestva. Kmetiski domovi so tista zemljišča, ki se posebej zaznamovajo za nerazrušljiva. Vsega posestva ne bi bilo prav prepisati kmetiskim domovom, ker bi to nasprotovalo prvemu danes rešenemu vprašanji. Ugovarjajo sicer, da bi posestniki vsled tega zgubili kredit, da bi posestva zgubila vrednost, pa ti ugovori niso sploh po vsem opravičeni, in povsod se čuti, da dosedanji zakon posestvom ni bil na korist, zato si povsod prizadevajo vkretniti na drugo pot. On toraj nasvetuje, da naj se za Kranjsko ustanové nerušne kmetije (kmetiski domovi).

Gospod Svetec priznava prednost take naredbe, vendar pa dvomi, ali bi s tako omejitvijo vstreglo želji naših kmetiskih prebivalcev. Nekateri prodajo svoje posestvo iz zapravljenosti, eni iz sile, da poplačajo dolgove, eni pa iz gospodarskih ozirów, ker so jim zemljišča od rok itd. Za prve ni škoda, ako prodajo, ker zemljišča pridejo v boljše roke, drugi si s prodajo pomagajo, ker bi sicer bila prodana vsa zemljišča, zato bi ne bilo prav jim omejevati priliko, da se zopet opomorejo. Zgled ameriški ni prav priličen, tam imajo svetá na izbiro; kdor eno zemljišče prodá, si lahko kupi drugo. On toraj meni, da bi s tako postavo ljudem morda več škodovali, kakor koristili.

Dr. Namorš povdarja, da kmetiski posestniki se dostikrat pečajo tudi s kupčijo, treba jim je za to denarja, ki ga dobé lahko na posodo, ako je njih zemljišče za to porok. Tudi ne bo več mogoče zemljišč zložiti, ako bo prepovedano od njih kaj prodati. Vsak bo imel svoje zemljišče tam, kjer ga ima sedaj in razkosano, kakor je sedaj. On toraj tudi ni za tako postavo.

Gosp. Planinec nasproti meni, da bi se razkosovanje vendar le moralo nekoliko omejiti. — Gosp. Ogulin pa trdi, da bi se taka postava še ne dala prav izvrševati. To bi bil nekak kmetiski „fideikomis“. Kmetiskemu stanu se more pomagati le s takimi pomočki, da more kmet laglje shajati. Kmet naj se postavi na enako stopinjo z rokodelcem. — Dr. Sterbenc omenja, da je razloček med kmetom in obrtnikom; prvi more delati le podnevi, drugi tudi ponoči. Brat njegov mu je večkrat rekel, da si šteje v ponos, da sme vsak pedenj zemlje prostovoljno prodati. On ne stavlja nobene predloga, pa se bode pridružil večini. — Gosp. Detela meni, da bi se morala morda prej prevdariti druga točka, ki vprašuje, ali naj se vpisovanje prepušča prosti volji lastnikovi, ali naj bode obligatno (uradno)? — Gosp. Ogulin ugovarja, da rešitev tega vprašanja ni bistvena. — Dr. Namorš omenja, da je on lastnik svojega posestva, da pa svojim naslednikom ne more nakladati nobenih dolžnost. — Gosp. Detela odgovarja, da dotična posestva dobé še le postavno varstvo, kedar se vpišejo kot kmetiski domovi. Lastnik ima pravico, s svojim posestvom storiti, kar koli hoče, ga tudi zapraviti. Dober gospodar pa ga želi zapustiti svojim otrokom, zato se ne bo branil, ga vpisati kot kmetiski dom.

(Dalje prihodnjič.)

Nova postava.

Razjasnilne opombe vladine k načrtu postave o dedinskih naredbah pri kmetijskih domačijah srednje velikosti.

(Dalje.)

Ako se pomisli, da rane, prizadete kmetijskemu stanu, veliko bolj motijo život državne družbe, kakor

Narodno-gospodarske stvari.

Ěnketa o kmetskih razmerah na Kranjskem.

(Dalje.)

Poročevalec dr. Vošnjak zavrača ugovore in povdarja potrebo, tudi za kmetski stan določiti nekak „minimum“ — najsilnejše potrebe — za njegov obstanek. Razkosovanje je tako silno, da se celó lastnina hiš razkosuje. Ugovor, da s tem pade kredit, ne veljá, ker bo smel lastnik še zmirom dolgove delati do neke meje, kdor je pa zadolžen čez dve tretjine, je gotovo zgubljen. Pri glasovanji se v načelu večina 27 glasov od 42 izreče za to, da bi bila za deželno Kranjsko železi ustanova kmetskih domov.

Gledé družega vprašanja, ali naj se vpisovanje kmetij med kmetske domove prepušča prosti volji lastnikovi ali naj bo obligatno, priporoča poročevalec dr. Vošnjak, da naj se imajo vpisovati uradno ali obligatno, ker se naši kmetje bojé hoditi v kancelije, in bi se jih prostovoljno morda vpisalo komaj kakih 200. Občinski zastop naj zaznamova zemljišča, ki naj se vpišejo, in uradnije naj to storé same ob sebi.

Dr. Sterbenec podpira ta predlog, ker je res kmet jako počasen, in se nahajajo v starih knjigah še vedno vpisani ljudje, ki so uže davno umrli. — Dr. Namorš omenja, da bi se lastniki stavili pod oskrbníštvo občin, da bi se s tem silno omejila njegova svoboda, zato on priporoča prostovoljno vpisovanje. — Gosp. Ogulin povdarja, da bi se s tako postavo le zopet ponovila leta 1848. odpravljena postava; on toraj oporeka uradnemu vpisovanji. — Gosp. Dev omenja, da bi se moralo v zemljiščni knjigi zaznamovati, katera zemljišča so kmetski domovi, ter priporoča nasvet Vošnjakov. — Detela ugovarja, da bi se posestnikom vzela pravica do njihovih posestev, zato priporoča predlog Namoršev. Pri glasovanji se z veliko večino sprejme predlog Namoršev, da naj se prosti volji vsakega posestnika prepusti, ali svoje zemljišče dá kot nerazrušljivi dom vknjižiti ali ne.

Pri vprašanji, koliko dolgov se sme vknjižiti na kmetski dom, omenja dr. Vošnjak, da je skoraj odveč v daljnih točkah govoriti, ker se vknjiževanje prepušča prosti volji. — Dr. Namorš povdarja, da bo ravno takim prav, ako se določi dotična svota. — Dr. Vošnjak vsled tega predlaga, da naj se na kmetski dom ne sme več dolgov hipotekarno vknjižiti, kakor znaša dvanajstkratni čisti katastralni donesek. — Gosp. Potepan omenja, da bi bilo prav določiti tudi obresti od takih dolgov, ki naj bi ne smeli znašati nad 7 odstotkov. — Pri glasovanji se soglasno sprejme Vošnjakov predlog.

Pri vprašanji, pod katero ceno se kmetski dom ne sme eksekutivno prodati, predlaga dr. Vošnjak v soglasji s predlogom, ki ga je Lienbacher stavil v državnem zboru, da se pod polovico cene ne bi smeli prodajati. — Gosp. Ogulin meni, da to nasprotuje pravicam upnikov in predlaga, naj se o tem vprašanji nič ne določuje, ampak prestavi na dnevni red. — Dr. Sterbenec podpira predlog poročevalcev, dr. Dolenec pa pritrjuje nasvetu gosp. Ogulina. — Dr. Vošnjak omenja, kako pod nič se dostikrat prodajajo zemljišča, in meni, da bo tudi za upnike bolje, ako se vsaj za polovico prodajo zemljišča, ako se ne morejo prodati dražje. Upniki, ki zgublajo, so večidel ljudje, ki niso vknjiženi, ampak posojujejo denarje na oderuške obresti. Pri glasovanji se za Ogulinov predlog vzdigneta samo gg. Ogulin in Dolenec, ter obveljá z ogromno večino

nasvet Vošnjakov, „da se kmetski domovi in sploh kmetska posestva pri eksekutivni dražbi ne smejo prodati pod polovico cenilnega zneska“.

Pri vprašanji, ali naj imajo občine predpravico, da prevzamejo kmetski dom za tisto ceno, za katero je bil pri eksekutivni dražbi prodan, priporoča poročevalec dr. Vošnjak, da naj se jim pripoznava ta pravica. — Dr. Sterbenec podpira ta nasvet, ker bode na ta način občini mogoče se ubraniti neljubih na novo došlih prebivalcev, ki bi bili morda občinam na kvar. — Dev priporoča, da naj se ta pravica občin raztegne sploh na vsa kmetska posestva. — Dr. Vošnjak se strinja s tem nasvetom in konečno soglasno obveljá njegov po nasvetu g. Deva razširjeni predlog, ki se glasi: „Občine naj imajo predpravico, da prevzamejo kmetski dom in sploh vsako kmetsko posestvo za tisto ceno, za katero je bilo pri eksekutivni dražbi prodano“.

Dr. Vošnjak za tem poroča v tretjem oddelku programa, namreč o hipotekarnih dolgovih na kmetskih posestvih. Iz dotičnih izkazov je razvidno, da je vknjiženih 59,759.100 gold. Nekateri so uže poplačani, pa ne še zbrisani, ali vendar ostane še toliko dolgov, da obresti od njih iznašajo okoli 1,200.000 gold. na leto. Ako se tej svoti prištevajo davki v znesku 1,107.000 gold., znašajo stroški 2,307.000 gold., in ostajalo bi od čistega katastralnega doneska, ki znaša 2,815.000 gold. le kakih 508.000 gold. čistega doneska. Treba je skrbeti, da se do zdaj vknjiženi dolgovi ne bodo pomnožili, da se bodo prihodnji kolikor mogoče zabranjevali, in da se bo kmetu na kak način pomagalo, kedar potrebuje denarjev. On toraj nasvetuje: „Na kmetska posestva se ne sme več dolgov hipotekarno vknjižiti, kakor znaša dvanajstkratni čisti katastralni donesek.“

Gosp. Ogulin predlaga, da naj se kmetskim prebivalcem vzame pravica menjice podpisovati. Dr. Sterbenec omenja, da je protislovje, se potegovati za svobodo lastnikovo, potem pa jo omejevati. Gosp. Potepan je zoper omejitev, ker bi bilo ljudem sicer nemogoče shajati. Pri glasovanji se sprejme predlog Vošnjakov z vsemi glasovi proti edinemu gosp. Ogulinu. Njegov nasvet o menjicah pride na vrsto pri tretjem vprašanji.

Drugo vprašanje se glasi: Ali bi se naj ustanovila deželna hipotekarna banka z namenom, da skrbi za amortizacijo sedanjih hipotekarnih dolgov?

Poročevalec dr. Vošnjak povdarja, da je to vprašanje silno težavno, da je treba še veliko preiskav, predno se kaj določi, ter meni, naj danes ěnketa le izreče željo, da bi se ustanovila taka banka. — Gosp. Ogulin podpira ta nasvet, vendar predlaga, da naj se še sprejme dostavek, da vplačani denar ne zapade, ako se en obrok ne vplača, da se izkaz dolgov nareja uradno, da se zapadli zneski uradno izbrisujejo, in da bi ne bilo treba za to plačevati nobenih kolekov in pristojbin.

Gosp. Robič meni, da bo imela ta banka le pomen, ako se ne bo delal nov dolg. On nasvetuje še pristavek: „Kedar se začne amortizacija vknjiženih dolgov, ne sme kmetovalec na novo dolga delati na svoja posestva, dokler ni poplačan stari dolg.“

Pri glasovanji se sprejme dr. Vošnjakov predlog, ki se glasi: „Želeti je, da se ustanovi deželna hipotekarna banka z namenom, da izvršuje amortizacijo na kmetskih posestvih vknjiženih dolgov“. Tudi dostavka g. Robiča in g. Ogulina se sprejmeta.

(Dalje prihodnjič.)

5. Za dobro izdelovanje surovega masla neobhodno potrebna prava toplota dá se v tem stroji dobro vzdržavati. Vsled tega je surovo maslo iz te pinje trdo, čisto in okusno.

6. Ima stroj pripravo, skozi katero škodljivi plini odhajajo in sveži zrak dohaja.

7. Iz smetane dobi se skoraj vse surovo maslo.

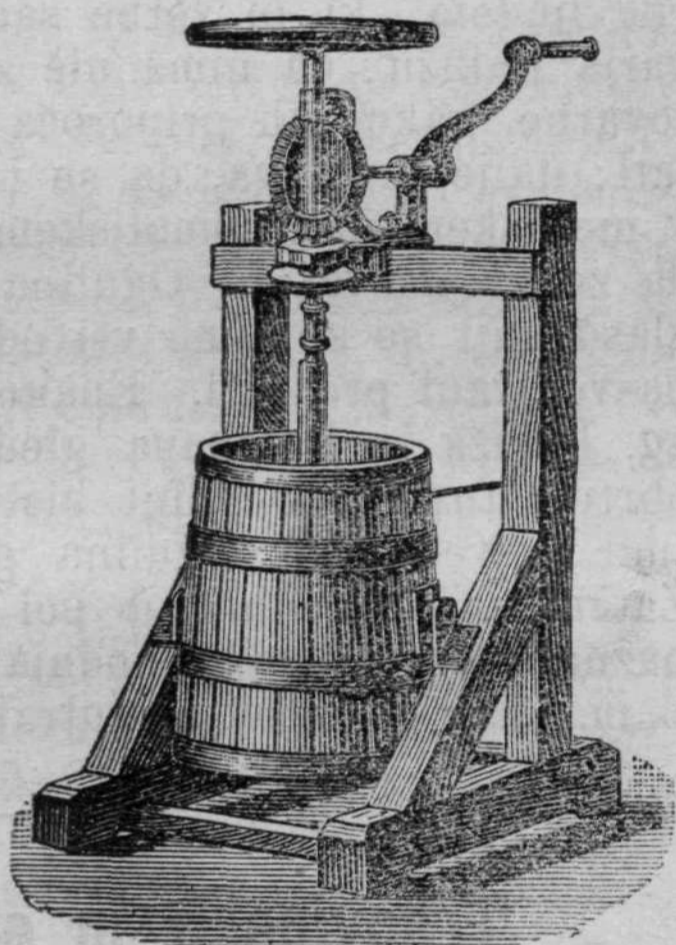
8. Snaženje stroja je vseskozi pripravno in se toraj natanko vrši.

Hitrost, s katero je treba piniti, naj se tako uredi, da se sod zasučé po priliki 40krat v minuti. Ako se uže začne narejati v pinji surovo maslo, je dobro, da se prične sukati sod na nasprotno stran, ter se s tem pinjenje pospešuje. Hitro vrtenje ne koristi nič, in provzroči k večjemu, da se smetana peni.

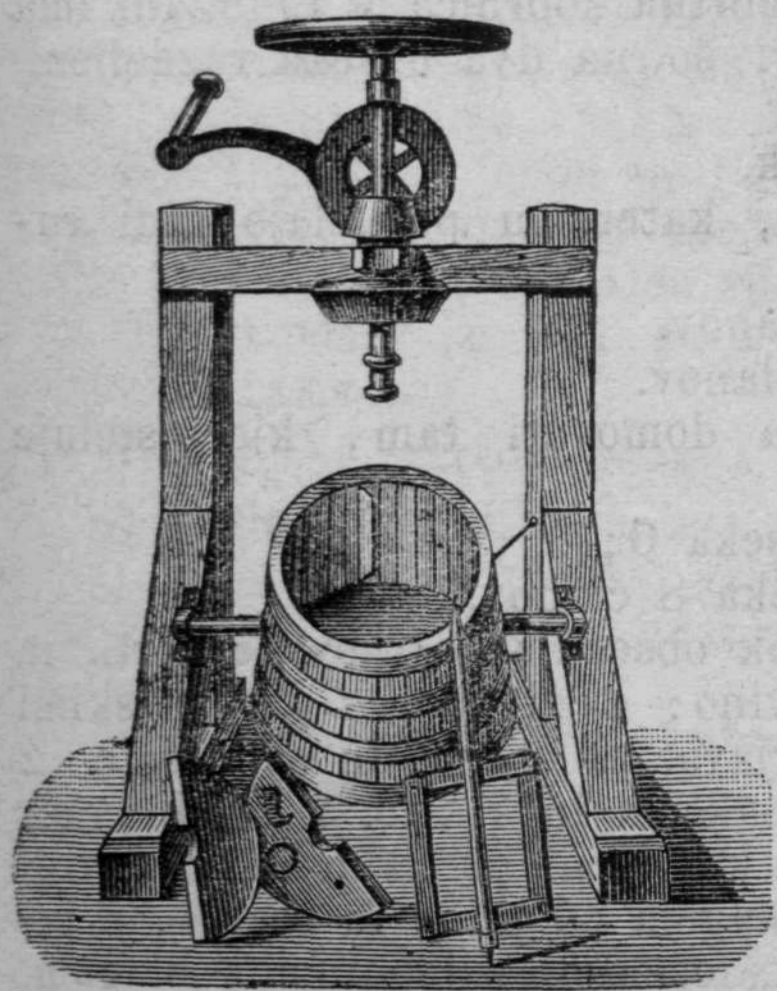
Z ozirom na vsebino, katera lahko znaša od 15 do 100 litrov, stane ta stroj od 39 do 90 gold. ter se ga dobi pri „Land- und forstwirtschaftliches Verkehrsbureau Wien, III. Ungargasse“. Naprava tega stroja je posebno priporočljiva mlekarским zadrugam.

21. Helštajnski vertikalni stroj za pinjenje.

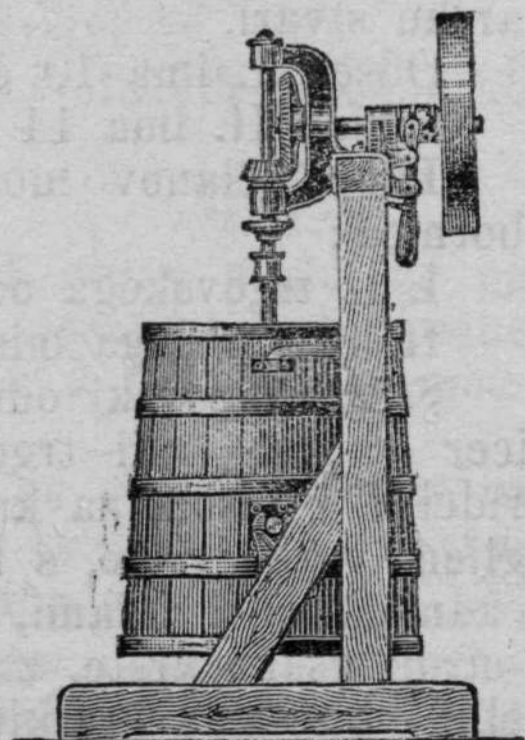
Ta stroj ima tudi sodček, koji je iz hrastovega lesa in je okovan s železnimi obroči (pod. 27). Pokrov sodov obstoji iz dveh delov, ter se lahko proč dá. Skozi sod gré ôs; goni se stroj zgoraj, od koder pregibljejo zobata kolesa ôs. Spodnji konec ôsi teče v tečaju. — Bistveni del stroja je na ôsi pritrjeni lesen okvir, koji smetano tolče in meša. Ob notranji steni sodčeka so pritrjene male deske, ob katere pa mleko buta. Os z okvirjem vred da se sneti, kakor tudi cel sod prekucniti (glej pod. 28.), tako da je čiščenje stroja prav pripravno.

Pod. 27.

Pod. 28.

Pod. 29.

Da je sukanje lože, ima stroj na vrhu omah. Stroj stane pri Kleiner & Fleischmann-u v Mödlingu za 30 do 90 litrov smetane od 25 do 60 gold. Hitrost in poraba je sicer ista, kot pri Lefeldtovem stroju.

Za velika mlekarstva dobijo se stroji, koji se lahko gonijo s parno ali drugo silo (pod. 29.); tak stroj, v kojem se pini za 60 do 225 litrov, stane 80 do 200 gld. (Dalje prihednjič.)

C. kr. kmetijska družba kranjska.

Seja glavnega odbora dné 4. maja 1884

pod vodstvom g. barona Wurzbacha. Navzoči: tajnik Pirc in odborniki gg. Brus, Detelja, Jerič, Kastelic, Murnik, Neweklovski, Robič, Souvan, dr. pl. Wurzbach.

(Konec.)

Podružnica boštajska prosi, da se njenemu članu g. dr. Mauer-ju posodi stroj za izdelovanje drenažnih cevi. Ker ima stroj sedaj g. grof Auersperg ter ga tudi neobhodno rabi, sklene se, stroj temu gospodu do konca leta pustiti, potem pa g. dr. Mauru, ako ga še želi, za določen čas prepustiti.

Deželna vlada pozivlje glavni odbor, da voli 3 zastopnike k komisijonelnem posvetovanji o zadevi komasacije kmetskih gruntov in o razdelitvi pašnikov in gozdov. V ta namen voli si zastopnikom družbe gg. predsednika barona Wurzbacha, dr. pl. Wurzbacha in Robiča ter se sklene, v tej zadevi se posvetovati v seji glavnega odbora, ki ima biti v ta namen v nedeljo 11. t. m.

Poročilo razstavnega odbora pokrajinske razstave na Krškem izroči se v poročilo odseku za splošne reči.

Sklep občnega zbora kmetijske podružnice v Rudolfovem, da družbeniki na korist podružnice zahtevajo list „Oekonom“, ako se dovoli, da za to namenjeni goldinar ostane v podružnični blagajnici, se ne potrdi, ker je proti pravilom družbe.

Želji glavnega odbora sedmograške kmetijske družbe, da bi se tudi kranjska družba potegnila za to, da se na Dunaji ustanovi splošen somenj za hmelj, se sklene ustreči.

Tajnik Pirc poroča, da je bila družba pozvana naznaniti izdavanje „Kmetovalca“ kot pridobninskemu davku podvrženo obrt.

Potovalni učitelj na Českem in dopisovalni ud družbe g. J. Dumek pošlje družbi tri svoje knjige, kar se hvaležno naznanje vzame.

Kmetijska družba na Dunaji pošlje katalog IV. razstave pitane živine, ter se zahvaljuje za podporo, katero je družba omenjenemu podjetju naklonila.

Vzame se na znanje brezplačna podaritev 35 iztisov knjižice „Anleitung zur Vertilgung der Kleeseide“ od strani slavnega ministerstva za poljedelstvo, koje naroči knjižico podružnicam razdeliti.

Za ude na novo v družbo sprejmejo se sledeči gospodje: Janez Babnik, župnik v Toplicah, Matija Zupa, posestnik v Smokuču, Janko Žerovnik, učitelj v Gorjah, Janez Pehani, c. kr. notar v Mokronogu in Franjo Šifrer, posestnik v Bitnjem.

Narodno-gospodarske stvari.

Ênketa o kmetskih razmerah na Kranjskem.

(Dalje.)

Pri tretjem vprašanji: kako naj se vreja personalni kredit na kmetih, povdarja dr. Vošnjak važnost posojilnic, katerih je v slovenskih deželah 18, namreč na Kranjskem 6, na Štajarskem 10, na Primorskem 2. Ode-

ruških posojil je bilo na Gorenjskem najmanj. Take posojilnice naj bi zlasti podpirale hranilnice s svojim rezervnim zakladom. On toraj stavi sledeče nasvete:

1. „Želeti je, da se v vseh okrajih ustanove kmet-ske hranilnice in posojilne zadruga.“

2. Deželni zbor kranjski naj se obrne do vlade s prošnjo:

- a) da naj ponovi svoj ukaz hranilnicam, da iz svojih rezervnih zakladov dadó posojilnicam brezobrestno ali po nizkih obrestih posojila, in
- b) da bi se iz vlog poštnih hranilnic dotirale posojilnice in se dotični zakon spremenil v to svrhu.

3. Zvezi slovenskih posojilnic v Celji se izreče zahvala za njeno marljivo in koristno delovanje, po katerem je uže marsikatera kmetija bila rešena od propada.“ Vsi nasveti so bili sprejeti brez ugovora.

Na razgovor prišel je še nasvet g. Ogulina gledé menjic. Gosp. Dev omenja, da govorivši o menjicah ni mislil, da ljudje na Dolenjskem sploh na menjice dolgove delajo, ampak da dobivajo le pri posojilnicah denarje na menjice. Gosp. Klun priznava, da bi bilo prav, ko bi se menjice za kmete prepovedale, ali ker posojilnice večidel zaradi lahkega vredovanja dajejo denarje na menjice, bi ne mogli popolnem kmetiskim prebivalcem te pravice odrekati, ker bi sicer morda ne mogli pomoči iskati pri posojilnicah. Tudi dr. Vošnjak se izraža v enakem smislu in predlog Ogulinov pri glasovanji ne obvelja.

Gosp. predsednik hoče zatem sejo skleniti, pa g. Murnik prosi, da bi smel še o domači obrtniji poročati, ker je prišel prof. Hauch zaradi puškarskega obrta na Gorenjsko, in ga misli spremeniti v Železnike ter bi se morda ne mogel od ondot o pravem času vrniti. Enketa temu pritrđi in g. Murnik poroča o peti točki programa. Kje in kako naj se pospešuje domača obrtnija? Obrtnije na Kranjskem je omenjati:

1. Žimnata sita v Stražiši pri Kranji. 2. Čipkarija v Idriji in nekaterih drugih krajih. 3. Pletenje slamnikov v kamniškem okraji. 4. Pletenje peharjev, slamnatih preprog v farah: Šmarija, Lipoglav, Polica in Št. Lenart pri Ljubljani. 5. Lesna obrtnija v sodnijskih okrajih: Ribnica, Kočevje, Vélíke Lašiče, Lož; dalje v Bohinjski dolini, na Bledu in v nekaterih krajih idrijskega, logaškega, kranjskega, kamniškega in ljubljanskega okraja. 6. Pletenje jerbasov in korb v ljubljanskem in brdskem okraji, v Bohinjski dolini, pri Idriji, v Planini in v Ipavski dolini pa ribniškem okraji. Vrbe se dobivajo obilno ob Savi, Ljubljani, pri Loki, Kranji in v Bohinji. 7. Metle iz brezovega in družega lesa po vsem Kranjskem, zlasti po farah: Polhovgradec, Dobrova in Ig. 8. Sukno (loden) v Idriji, navadne pregroge (lauftepihe) in 10. koci v Kranji. 11. Flanela in volneni jopiči na Bledu. 12. Platno domače skoraj povsod, pomena vredno pa še zlasti v Smledniku, Mengšu, Medvodah, pa v loškem in kranjskem sodnijskem okraji, v Metliki in na Kočevskem. 13. Rute, peče v Radolici, Kamniku, Zatičini in ljubljanski okolici. 14. Jopice in čepice v Kamniku. 15. Nogovice in jope v Idriji, Kranji, Trziču, Bledu, Javorniku in na Jesenicah. 16. Povoji v Smledniku, Gameljnah in Mengšu. 17. Pleteni sukneni čevlji (copati) v Kranji. 18. Svitki v Kamniku. 19. Krtače. Za povzdigo sitarije bi bilo treba delati na nižjo colnino, za čipkarijo preskrbeti ličnih novih obrazcev, za plétenje slamnikov skušati, da bi se slama bolje kultivirala, za razne druge obrti pa, da bi se osnovala obrtne šole, v katerih bi se nekateri izučili, ki bi dotično stroko širili po svojem okraji. Gosp. poročevalec toraj za tiste obrtnije, ki so posebno razširjene in podpore vredne, priporoča ênketi sledeče sklepe:

Deželni odbor se naprosi slavnemu deželnemu zboru nasvetovati, da bi primerno podpiral: 1. Čipkarijo v Idriji; 2. slamnikarijo v kamniškem okraji; 3. vstanovo lesne obrtne strokovne šole v Ljubljani; 4. vstanovo šole za pletenje peharjev, korb, jerbasov itd.; 5. poduk v vrboreji; 6. lončarijo v radoljškem, kamniškem, ljubljanskem, kočevskem (ribniškem) in krškem političnem okraji; 7. da bi sklenil: naj se sestavi poseben odbor, ki bi razpravljal, kje bi se mogle hišne obrtnije na novo vstanoviti in katere? 8. Da bi v pospeševanje hišne obrtnije in obrtnih šol primeren znesek po stavil v deželni proračun.

Gosp. Pakiž omenja, da bi imela obrtna šola vspeh le v takem kraji, kjer ljudstva ni treba siliti k obrtu. To je zlasti v ribniškem okraji. — Gosp. Potepan priporoča, da bi se na Notranjskem vpeljala kaka obrtnija. Železnica jim je naredila veliko škodo, zdaj bodo zgubili še en vir zaslužka, bistriško vodo, ki so jo Tržacanom prodali. Vpelje naj se toraj kaka obrtnija, zlasti suknarija, pletenje košev, lončarija, slamnikarija.

Gosp. Dev omenja, da g. poročevalec ni omenjal hišne obrtnije v metliško-črnomaljskem okraju. Gosp. Ogulin nasvetuje, da naj se odločijo prav velika darila ljudem, ki bi verbe sadili. Gosp. Murnik odgovarja Pakižu, da nima nič zoper obrtno šolo v Ribnici, tovarne, kakor jih priporoča Potepan, se ne morejo delati; dalje priznava, da se nahaja domača obrtnija tudi v metliškem in črnomaljskem okraji, ter konečno izreče, da zoper nasvet g. Ogulina nima nič ugovarjati. Pri glasovanji se sprejmó vsi od poročevalca g. Murnika nasvetovani predlogi. Enako pritrđi ênketa tudi željam gg. Pakiža in Potepana gledé obrtne šole v Ribnici in obrtnih tovarn v dolini bistriški ter naposled sprejme tudi nasvet gosp. Ogulina gledé daril za sadilce vrb. Zatem g. predsednik ob pol 9. uri zvečer sklene sejo z naznanilom, da se prihodnja seja prične drugi dan (18. t. m.) uže ob desetih zjutraj.

Trgovinska in obrtna zbornica.

(Dalje.)

Novi volilni red se glasi:

§. 1. Trgovska in obrtna zbornica v Ljubljani ima 24 pravih članov, kateri so na dva odseka razdeljeni, namreč:

I. na trgovski odsek,

II. na obrtni odsek, kateremu pripadajo tudi rudarske stvari.

Odsek I. ima 10 članov.

Odsek II. ima 14 članov.

Izmed članov mora domovati tam, kjer stoluje zbornica:

I. iz trgovskega odseka 6;

II. iz obrtnega odseka 8 članov.

§. 2. Trgovski odsek obseza vse trgovske obrti, in sicer v prvi vrsti trgovino: z živino, s poljedelskimi pridelki, z lesom za kurjavo, za stavbe in za orodje, z ogljem vsake vrste, s koaksom in s šoto, z zemljinami, s kameni in z rudami, s kovinami in z izdelki od kovin, s stroji vsake vrste, z blagom od gline in stekla, z izdelki od lesa, s kratkim, lesenim, z lepotičnim blagom, s svilo in svilnatimi predeninami, z ovčjo volno in nje predeninami, z bombažem in njega predeninami, z lanom, s konopljami, z juto in njih predeninami, s tkaninami od vsakovrstnih tvarin in s šitim blagom, s papirjem, s potrebščinami za trgovske in navadne pisarne, za risarje in slikarje, s sladšćicami, s špecerijskim in